

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

16 iunie st. v.

28 iunie st. n.

Ese în fiecare duminică.

Redacțiunea :

Strada principală 375 a.

Nr. 24.

A N U L XXVII.

1891.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{3}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

Scrisoarea secretă.

— Scenă. —

Sandru } căsătoriți tineri.
Lina }

Ea șede într'un fotel. El se preumblă mâniaș.

Sandru (oprindu-se.)

Nu vrei să mi-o arăți?

Lina.

Nu.

Sandru.

Dar asta e de nesuferit.

Lina.

Auți acolo! Sosește o scrisoare adresată mie. Daia lui din întâmplare vede acésta și pretinde cu totadinsul să i-o dau lui, să o citească el întéiu.

Sandru (oprindu-se naintea ei, liniștit.)

Ba, numai să o citim împreună. Iată așa, ședând lângă tine. (Ocupă loc lângă ea pe un scaun.) Haid, dă-mi-o; eu voi citi și tu vei asculta! Știi cum îți cetiam poeziile și novelele, când eram logodiți.

Lina.

Să-mi citești alt ceva, nu ce este scris, cum făceai atunci de multe ori?.. N'am încredere...

Sandru.

Vorbești așa, pe când încă suntem în luna de miere!...

Lina.

Nu știu dela cine-i scrisoarea... Și me tem...

Sandru.

Să nu dea de gol vr'un secret?

Lina.

Firește.

Sandru.

Dar între căsătoriți nu mai are loc nici un secret.

Lina.

Să me ierți, inse eu sunt de alta părere.

Sandru (sculându-se mirat.)

Deu!

Lina.

Sunt unele lucruri pe care nu se cade să le spunem nici bărbatului nostru.

Sandru.

Me 'nuimești!

Lina.

Pentru esemplu, împărțășirea confidentă a unei prietene.

Sandru.

Arată-mi dar numai adresa, ca să vęd cel puțin decă-i scrisoare femeieșcă séu bărbătéscă.

Lina.

Care va să ȃică ești gelos!... Hahaha!...

Sandru.

Gelos, eu!... Ce gândești!... Dar, să veđi, mie mi-ar plăcé ca nevésta mea să nu aibă nici un gând ascuns de mine... Arată-mi scrisoarea!

Lina.

Nu pot.

Sandru.

Nici adresa?

Lina.

Nici aceea.

Sandru.

De ce te temi? Din literele de pe cuvertă încă nu voi descoperi nici un secret. Ba nici nu cunosc scrisoarea prietenelor tale.

Lina.

La ce-ți va folosi dară să o veđi?... A! dar o spuseși! Vrei să te convingi, decă-i dela femeie séu dela bărbat.

Sandru.

Și dec' ar fi așa! Nu sunt în dreptul meu? Nu trebuie să știu eu, că porumbica mea cu cine întreține corespondență?

Lina.

La ce? Séu me iubești séu ba? Decă me iubești, ai deplină încredere în mine, ori ce corespondență să urmez; decă nu me iubești, ce-ți mai pasă de cele ce fac?

Sandru.

Decă te iubesc ori ba? Ce vorbe sunt acestea? Dar nu din dragoste te-am luat soție? Nu me silesc să-ți ghicesc și să-ți implinesc tóte gândurile? Nu ești convinsă nici acuma de amorul meu?

Lina.

Ba da... câte-odată.

Sandru.

Numai câte-odată?

Lina.

Da, da... Ești rađă de sóra... auneori; dar de multe ori sloiu de ghiață... Atunci totdeuna îmi

vine să cred că nu me mai iubești, și me plâng la bunica.

Sandru.

A! te și plângi!.. Și ce dice ea?

Lina.

Rîde de mine.

Sandru.

Bine face. Ești vrednică de ris. (Incepe iar a se preumblă.)

Lina.

Așá vorbește dragostea ta cea mare?

Sandru.

Décă me iubești, după teoria ta, ar trebui să te 'ncređi in mine și să nu te duci a te plînge la bunica.

Lina.

Te iubesc, dar nu me 'ncred. Voi bărbații sînteți cam flusturați.

Sandru.

Și de ce să me 'ncred eu? Voi femeile sînteți cam cochete.

Lina.

Și eu?

Sandru.

Mult puțin tóte sînteți de-o potrivă... La tóte ve place să fiți impresurate de curtenitori...

Lina.

Dar este acesta un păcat?

Sandru.

O femeie măritată n'are să-și rătăcescă gândul printre adoratori.

Lina.

Să fiu hărbat, eu încă m'aș bucurá, decă aș vedé că nevêsta mea e serbătorită de toți.

Sandru.

Đeu!... Păcat că nu te-ai născut hărbat...

Lina.

Dar atunci, cum foc aș fi nevestica ta?... Séu dóră ț-ar mai plăcé să nu-ți fiu?

Sandru.

Crede ce-ți place! Dar am să-ți spun, că nu așá mi-am intipuit căsătoria.

Lina.

Vrei să đici, că nu ești mulțumit cu mine!

Sandru (oprindu-se iar.)

Da. De multe ori te vedé distrată, auneori plângi. Și decă te întreb, nu-mi spui adevêrul. Se pare că ascunđi un secret mare, pe care nu vrei să mi-l descoperi, dar care te vesteđește. Secretul acesta nu póte fi decăt un amor nestins, o dragoste de pe timpul când încă erai fată. Da, da, tu iubești pe cineva.

Lina.

Da, eu iubesc pe cineva.

Sandru.

Veđi că nu m'am înșelat! Și nu te sfiești a mi-o spune in față?!

Lina.

Nu. Căci acela pe care-l iubesc eu, ești tu.

Sandru.

Fățarnică!

Lina.

Frumósă vorbă de iubire!

Sandru.

După cum meriți.

Lina.

Auđi, Sandre! Nu șciu. glumești séu ba. De

glumă e prea grosolană; decă vorbești serios, fmi faci insultă.

Sandru.

Așá?! Încă tu te simți ofensată!? Dar eu, care vedé đi de đi vesteđindu-se tóte ilusiunile și bucuriile mele; care observ cu durere, cum tot mai mult re- cești față de mine; care am probă, că nu me mai iubești!?

Lina.

Ai probă?

Sandru.

Tocmai de ajuns, pentru ca să pot incepe divortul...

Lina.

Divortul?

Sandru.

In astfel de situație nu mai putem trăi împreună.

Lina.

Grozav!

Sandru.

Grozav đeu, când cineva vede nimicindu-se tóte fericirile sale... O! de-ai fi șciut cât de mult te-am iubit!

Lina.

De m'ai fi iubit, n'ai fi 'n stare să te desparți.

Sandru.

Sînt silit. Inima mea e rănită de mórte. Nu mai e scăpare. Nu sîntem creați unul pentru altul. Mai bine să fac dar acuma sfêrșitul, decăt să las ca durerea să me tot sfășie și 'n cele din urmă lumea să riđă de mine, că mi-ai pus córne.

Lina.

Eu?

Sandru.

Tu, tu... Ai relație cu cineva!

Lina.

Cu cine?

Sandru.

Dela cine ai primit și scrisóra a ceea. De-aceea nu cutezi să mi-o arăți.

Lina.

Asta ț-i dar proba! Iată convinge-te și servește-te de ea! (I dá scrisóra.)

Sandru (luând-o iute și privind adresa.)

A! nu m'am înșelat!... Scrisóra bărbătescă... (Rupe iute cuverta și citește lacom.) Scumpul meu Alesandru! Am observat de-un timp încóci, că ai cam recit față de mine, că prea ești dus mult de acasă și că faci curte unor dame. Cerul mi s'a întunecat și am gândit, că nu me mai iubești. Iată cauza, pentru care auneori am fost distrată ș-am plâns de multe ori. N'am dormit nopti întregi și erá p'ací să me sinucid. Atunci mi-a plesnit prin cap să fac o cea din urmă încercare, spre a me convinge, decă in adevêr te-am perdut. Mijlocul cel mai potrivit mi s'a părut, a-ți stêrni gelosia. Decă nu voi izbuti, fmi diceam, e sigur că ți-s'a sfîns amorul; decă inse ai deveni gelos, m'aș convinge mângaios, că tot me iubești. In acest scop, mi-am scris eu ênsa-mi scrisóra acêsta; și ca efectul să fie și mai sigur, am rugat pe frate-teu să scrie el adresa de pe cuvertă, fără să-i spun conținutul scrisorii. Intocmisem ca tu să veđi când voi primi-o, să-ți-se stêrnescă curiositatea, să mi-o ceri a o citi, să ț-o refuz și 'n cele din urmă să vedé decă vei fi gelos. Am reușit. Ai devenit gelos peste așteptare. Ai fost de pupat.

Acuma dar sânt convinsă, că me iubești. Sânt fericită iarăș și te rog iertă pe iubitoarea ta muerușcă, Lina!*

Lina.

Me ierți ?

Sandru.

Ânger adorabil ! (I apucă mâna ș-o sărută.)

Iosif Vulcan.

Preursire.

Jot ce-i corp intinde umbră. Umbră e, căci e lumină :
Om terice are 'n urmă-i suferința, umbra lui.
Cui, rîdendu-i mulțămirea și noroc cu mâna plină,
I-a ținut tot astfel traiul o viață 'ntrégă, — cui ?

O taină neînțelă, tot atât ca și crearea,
Scrie 'n litere neșterse : „Tot in lume-i schimbător !“
Schimbător repetă Timpul, schimbător repetă Marea,
Iar ca echo-i pörtă vorba valul veșnic mutător.

Și „schimbarea“-i pusă 'n firea omenirei trecătoare,
Ca sēmînța într'o holdă, ca pēriu 'n matca sa ;
Ea rēsare căci țērina îi dă hrană priitoare,
Și el curge cât izvoru-i nu 'ncteză-a se vērșă.

Inima e holdă-ascunsă. Câte feluri de semințe,
Doruri vechi și doruri noue, rod au dat și rod sādesc ?
Iar nemulțămirea creșce, face rîu de suferințe,
Riul creșce, rîu 'nncă bietul suflet omenesc !

Și se miră unul și-altul că e lumea schimbătoare,
Că și chiar in fericire, omul pōte suferi !
Sânt necazuri câte valuri pe o apă curgătoare ;
Numere-le optimistul și 'nctetze-a mai dori ? !

Radulescu-Niger.

Momente istorice.

Cap III.

§ 10. Ținuta naționalităților nemaghiare după publicarea diplomei. Mitropolitul Raiacici ca denunțiant. Perfidia lui cătră romāni. Poporul slovac numit și tăut. Suferințele și programa lui. Rutenii. Tendența cătră stat federativ.

Gn tot periodul de lupte pentru constituțiunea ungarăscă naționalitățile nemaghiare din țēră au suferit rele multe și mari.
Ele au iritat din nou pe naționalitatea maghiară indată dela început prin pretensiunile lor drepte nedrepte, moderate sēu escesive, tot atātă, pentru că maghiarii și mai ales renegații din partea lor nu voiau să audă de nici unele, ci chiar și ei pe cānd suferiau sub varga de fer austriacă, pretindeau dela naționalități supunere absolută, orbă, intocma precum ar face un mare triumfator, care a trāntit pe vrășmași la pāmēt și punēnd genunchii pe cerbicea lor se ține in drept a le trigă : »Vai de cei invinși !« Naționalitățile își cunoșceau pe compatrioții lor de o mie de ori mai bine decăt îi cunoșcea străinetațea și nu aveau nici umbra de incredere cătră maghiari, prin urmare nici promisiunile cele mai serbătorești nu le crestau intru nimic, ci căutānd impregiur de sine, urmārind evenimentele și bārbații lor fruntași, incepură să ție congrese și conferențe, să-și formuleze din nou după dece ani condițiunile pe lângă care credeau ele că-și pot asigura pe viitor in acea țēră individualitatea lor nu numai simplă națională

cu limba și literatura propriă, ci și o sferă de activitate politică. Deci iată ce ne spune publicistul Rogge și alătura cu acela o mulțime de alte informațiuni despre activitatea naționalităților din acea epocă.

Sērbii adunați in congresul lor național la Carlovitz au decis in 12 aprilie 1861 că ei se invoiesc la uniunea Voivodinei cu Ungaria numai cu condițiune, ca sērbimea să-și aibă voivodul lor, cu limba și administrațiune sērbescă, iară după o lună de zile au reușit ca o deputațiune a lor să fie primită la Maj. Sa. Resultatul inse al acelei încercări a sērbilor a fost tocma opus la cel dorit de ei, precum se vedū mai in sus. Decă inse vom cercetă mai de aprōpe purtarea sērbilor cătră celelalte naționalități conlocuitoare, vom recunoșce că ei au meritat acea lovitură. Puțin adecă după emanarea diplomei patriarcul și mitropolitul Raiacici, uitānd cu totul de proclamatiunea »frățescă« din 1848, adresată națiunei romāne de cătră națiunea sērbescă, avū fruntea, că intr'o scrisōre adresată ministrului president com. Rechberg la Viena să denunțe și pe poporul romān din Banat și Voivodină ca necredincios și tradător de patrie. Raiacici mai denunțase și pe celelalte naționalități scriind lui Rechberg : »Esperința tristă din 1848—49 ne-a invēțat, că romāni din Banat și Voivodină in epoca cea grea ori au fost indiferenți, sēu vrășmași față cu cauza dinastiei prea inalte. Maghiarii cu toți au avut aceleași sentimente ca și Kossuth, toți rebeli. Nemții din Banat și mai ales cei din Vērșet și Biserica-albă intreceau pe maghiari cu crudelitățile lor. In fine Bunievații (sērbi rom. catolici) au fost tot așă de crudeli. »După opiniunea mea, adaoge Raiacici, »numai sērbii au fost cari au păstrat credința lor de supuși cătră casa împērătescă, și eu țin că ar fi drept ca să se dea sērbilor preponderanța in stat peste tōte celelalte naționalități rebele și necredinciose.«¹

Iată, cu mijlōce cum eră și acesta, voiau sērbii să intre in grația casei domnitōre, să-și asigure nu numai Voivodina separată, ci și preponderanța in stat. Este adevērat, că nemții din Banat au ținut in parte mare cu insurecțiunea ungarăscă, precum și că coloniștii veniți in vēcul mai dincōce din alte țēri in Banat int're condițiuni fōrte favorabili s'au arātat fōrte ingrați cătră casa domnitōre ; acum inse se ingrețōșase și monarcul de atāți denunțianți și intriganți. Impēratal-rege voiă reconciliare sinceră int're naționalități și int're tōte clasele locuitorilor ; prin urmare Raiacici, ca și bunăōră denunțianții din Transilvania și ori cari alții, au proous la curte numai urgie, iară omenilor luminați s'a dat cu o probă mai mult, cāt ar fi de ușor a dominā peste popōre semi-barbare, sēu decă voiți semi-civilisate, numai asmuțānd pe unul in contra altuia, intrigānd și denunțānd.

Perfidia lui Raiacici cătră coreligionarii sei romāni se esplică ușor încā și din cauza prea bine cunoscută tuturor, adecă perseveranța de a se smulge de sub hierarchia sērbescă. De altmentrea durerile episcopatului sērbesc pentru perderea supremației peste bisericile romānilor ne sânt cunoscute la toți din o sumă de acte, care inse își au locul in istoria bisericeii gr. orientale ortodoxe.

Națiunea slovacilor din Ungaria superiōră nu a remas inapoia sērbilor. Poporul slovac, numit și tăut (Tot), al cărui dialect este aprōpe identic cu dialectul cehilor din Boemia, Moravia, Silesia, locueșce aprōpe

¹ Acea epistolă a mitropolitului Raiacici se publicase in „Novina srbska“, din aceea in „Presse“ nr. 1 din 1861, de unde apoi di Atanasie Marienescu o scosese pentru „Gazeta Trans.“ ; se află inse reproducă in estras o parte in „Fōia pentru minte“ etc. Nr. 1 tot din 1861

singur în 11 și în majoritate compactă în vreo 5 comitate ale Ungariei superioare, adică de către Galiția și Moravia; se mai află slovaci cu decile de mii încă și mai înlăuntru în Ungaria, foarte mulți și în capitala țerei. După confesiunile religioase, slovacii sînt parte catolici parte protestanți. Cu slovacii locuiește în comitele amestecate, mai ales în orașe, multă populație germană, iară maghiari foarte puțini sîu nici decum. Precum în Transilvania, în Banat și în comitatul Aradului, propria limbă comună a masselor populației este cea românească, așa în cele vreo 16 comitate locuite de slovaci (Toți) este dialectul majorității slave. Slovacii au avut să sufere și ei atrocități înfricoșate în 1848/9 dela insurgenți, cu cari făcuseră cauză comună mulți renegați din sângele lor, înse din clasa nemeșilor (boierilor) slovaci, precum adică și la alte popore renegații se aleg în parte mare din privilegiați, ceea ce este și ușor de priceput.

Precum sîrbii și românii, așa și propriul popor slovac și parte mare a inteligenței lor nu mai avea nici o încredere în caracterul, în dreptatea și lealitatea maghiară. Deci după multe sbuciumări se adunară și slovacii la Thurocz-Szent-Márton în 6 și 7 iunie 1861, adică tocma pe când se adunase și dieta Ungariei acum întîia oară dela 1849. În acel congres de doue zile slovacii, fără a perde cuvinte prea multe, precum cam facem noi românii când ne apucă mîncărimea să imităm în dialectică pe maghiari, au luat următoarele 9 (noue) concluse radicale din punctul lor de vedere:

Formarea unui district (Okolja) național slovac din comitatele Ungariei superioare, în care limba slovacă să fie singură domnitoare în biserici, în școle, la tribunale și în administrațiunea politică.

Tote legile, prin care limba maghiară fusese decretată ca singură îndreptățită și domnitoare în dietă, în adunări municipale, în rescriptele cancelăriei, în legi să fie casate și anulate.

În districtul slovac să se deschidă o academie de drepturi în limba slovacă, o curte de apel, un tribunal pentru procese cambiali, căci se prea săturașeră de justiția unghurească.

Să li se permită și lor a înființa institute literare (numite Matica), că nu li se permitea nicidecum, ca să nu-și pôtă cultivă limba proprie, nici a se lumina în limba maternă prin științe.

La universitatea din Peșta a se înființa catedră pentru limba și literatura slovacă.

Teestul tuturor legilor țerei să fie redactat și în limba slovacă chiar prin dietă.

Din tesaurul țerei să fie ajutate și școlile naționale slovace.

În toate comunele slovace câte se află situate în comitate locuite de majorități maghiare, locuitorii slovaci să se pôtă folosi de limba lor maternă în totă libertatea.

Naționalitatea slovacă să fie reprezentată în dietă, chiar și în casa magnaților, prin bărbați recunoscuți ca slovaci adevărați, cari țin la sângele și la limba lor.

Acea programă, acelea pretensiuni ale slovacilor au produs între maghiari nu numai o iritațiune furioasă, ci și spaimă, care s'a și dat pe față în brutalități bestiale, precum le numește Rogge, căci prefectii (comites supremi) au pus să prindă pe slovacii cari s'au întors dela congres și i-au torturat, precum se torturau sclavii în veacurile din mijloc. Din toți doi prefecti Justh și Liphay, ambii aristocrați slovaci renegați, tractând pe bieții membri ai congresului ca pe tradători de patrie, au pus să-i lege în schingiuri cot la cot, s'au și cum se mai dicea »fedeliș«, apoi i-au bătut de mörte. Așa se practică justiția

în Ungaria și din acea pracsă mai vedem urme până în ziua de astăzi.

Programa slovacilor și atrocitățile prefectilor, ca tot atâți pașali din Turcia ori din Persia, au avut deocamdată numai acel rezultat, că dieta Ungariei de și se declarase ea pe sineși necompetentă a legiferă, decă coróna nu acceptă toate legile plasmuite de revoluțiune, totuși în 12 iunie 1861, la propunerea baronului Eötvös, a ales un comitet cu misiunea, ca acela discutând cestiunea naționalităților să redacteze un proiect de lege, cu care să arate cât de mult iubesc maghiarii pe celelalte naționalități și cât le plac dialectele aceloră. Acea comisiune a tîndălit apoi până în 13 august, adică tocma pe când eră să se spargă dieta fără nici-un rezultat. Ce analogie curioasă acésta, comparată cu cazul din august 1849, când Kossuth în cea din urmă desperațiune imbiase pe români cu lege de naționalitate! Nimic din propriul îndemn, de voiă bună, totul numai de frică, prin forța impregiurării și totdeuna cu plan rezervat de a-și călea cuvîntul.

Nici necăjitul popor al rutenilor din comitatele locuite de ei n'au voit să remăie cu totul pasiv, ci au cerut și ei un district separat, în care să fie administrați și judecați de către funcționari ruteni în limba lor maternă. Episcopii lor și alți fruntași țineau la limba maghiară; aveau și rutenii, ca și slovacii, mulți renegați; mulțimea tremură de înaintea justiției unghurești.

Despre români scriitorul Rogge voieșce să șcie, că și ei ar fi cerut un comitat propriu cu un comite în frunte. Șcire turbure a fost acésta. La alt loc vom cunoșce pe larg activitatea de atunci și de mai târziu a națiunii române atît din Transilvania cât și din Banat.

Nu mai germanii din propria Ungaria n'au pretins nici-un teritor separat. Ce-i păsă acestei populațiuni de alt teritor separat, când ei cu industria, cu comerțul lor, chiar și cu proprietăți de pămînt au fost și mai erau domni îngrădiți cu prerogative mari în cele mai multe orașe și cetăți! Limba lor fără nici un ajutor al vreunei legi dietale pozitive, domniă nu numai în armată, ci chiar și în casele magnaților, la universitatea din Peșta, la montanică, la carantine, în comerț, în tot teritoriul celor 14 regimente de graniță și așa mai departe. Las' că la nici-un popor din cele civilizate nu se pôte aplica cunoscuta sentență »Ubi bene ibi patria«, ca la germani, dară peste acésta ei se șcieau acasă în patria lor pe tot vastul teritor al monarhiei. În Buda ca la Viena, în Agram s'au la Brașov, în Lemberg ori la Triest ei se credeau tot acasă.

Din manifestările celorlalte popore, precum le cunoscurăm acilea, se vede curat, că ele prea sătule de maltractarea vechiă seculară și cuprinse de fiori ori când reflectau la 1848/9, aspirau cu totadinsul la formarea unui stat federativ compus din naționalități autonome, în care să intre și naționalitatea maghiară cu comitatele locuite de maghiari; acel stat federativ, s'au stat de naționalități confederate, să-și aibă apoi dieta sa centrală și guvernul central ca Elveția s'au ca republica staturilor unite din Nordamerica. Poporele nemaghiare încă nu șcieau să dea statului imaginat de ele o definițiune precisă, ele aveau înse idealul în mințile lor. Încât pentru locuitorii principatului Transilvaniei, aceștia cunoscuseră un asemenea stat federativ din însași patria lor, pentru că unirea celor trei națiuni și patru religii nu a fost în curs de vécurei alt ceva, decăt un stat federativ, care înse suferă de acea scădere esențială, că în loc de a fi aședat cu mare grijă pe patru pilastri naționali, a fost redus numai la trei, ca și un scaun cu trei pi-

M I C U L R E C R U T .

cióre, din care cauză statul Transilvaniei niciodată nu a putut subsista sigur pe picioarele sale fără vreun razim séu proptea pusă lui din afară.

Nici în Ungaria nu existase niciodată centralismul genuin așa precum se dezvoltase el anume în Franța; chiar comitatele Ungariei proprii (ca să tăcem de regatele Croației, Slavoniei, Dalmației și de Transilvania) n'au fost în viața lor publică alt ceva, decât tot atâtea republice și încă precum se dice în limba noastră, adesea foarte destrăbălate, anarchice, în care prea puține familii maltractau și tirăneau pe totă populațiunea, iară veniturile din impozite și taxe se prefăceau în apanage, din care se îngrășau și îmbuibau acelea. Dela 1848 încôce a cășunat la cei mai mulți maghiari ca o bôlă rea, ca să sară și peste centralismul fances și să-l încorde pe acesta până la absurditate, să voiescă a impinge omnipotența statului până în sinul familiilor, ca și cum Ungaria ar fi Lacedemonia cu vreo sută de mii locuitori golani. Maghiarii s'au invoit apoi în 1866/7 cu germanii austriaci la o centralisațiune reciprocă. Germanii în 24 de ani nu au făcut nici-un pas înainte cu centralismul lor, din contră ideile federalistice la popórele slave din Austria prind rădăcini tot mai afunde pe principiul naționalității. Nu pot centralisa și nivelá Germanii austriaci răzimați pe Germania intrégă, mult mai puțin vor fi în stare maghiarii ca să-și ajungă ei cu puterile lor scopul, cu a cărui urmărire amăresc tot mai mult pe popóre. Nici chiar un stat din cele mai potente în Europa, care ar câștigá cele mai strălucite victorii și ar întepení genunchii pe cerbicea altui stat de altă naționalitate, nu ar mai fi în stare de a nivelá și a desnaționalisá, nici de joi până mai apoi.

Din cele împărtaşite până aci am putut cunoște, că popórele Ungariei și ale țerilor alăturate nici în acești treideci de ani din urmă n'au arătat nici cea mai puțină aplecare de a renunța la individualitatea lor națională, nici la limba și la literatura lor; nici-unul nu voiesce să trecă de popor bastard, séu cum dice românul: »copil de lele.«

Și acum lăsând pe Ungaria în acea confusiune babilonică, în care ajunse după spargerea dietei din august 1861 până în 1866, să ne întorcem pe vreo cinci ani la Transilvania, unde ne așteptá lucruri multe și foarte grele, urmate de intrige și de neînțelegeri fatale.

George Barițiu.

Sufixele *esti* și *iste* în numele de localități românești.

(Urmare.)

8. Sufixul *uște*.

Buște 4 localități, Bușteni 4 sate. Se pôte derivá în doué moduri, — ori dela bas a) deal, b) pădure, și *te* (=da) loc, deci loc la deal ori la pădure; ori din bu (vită, bou) și ște din asta, locuință, — în Bușteni, eni — ómeni, locuitori. Buștenari sat în jud. Prahova, — aici ari asemenea insémnă: ómeni. Co-suște pėriu în jud. Mehedinț, nume reu pentru pėreu, — de bună sémă a existat și o locuință cu acest nume. Malușteni comună în jud. Covurlui, — din Maluște.

Să trecem la terminațiunea *iste* în cuvintele comune românești.

Glosarul Academiei Române are: Tenchiște, loc plantat cu tenchiu, adecă: păpușoiu, porumb. Apoi are cânepișce și dice: în loc de cânepet nu e de re-

comandat. Pentru ce un cuvânt cu iste și altul cu isce?

În »Tribuna« nr. 12—14 din 1890, se publică despre dialectul din Selagiu și între altele despre substantivle terminate în *isce* cu adausul *nă*, p. e. Bôbișce, cânepișce, măcrișce, minișce, pepenișce, topișce, tușișce și cumcă aceste au și forma: bobghistină, cânepiștiștină, măzereștiștină, mniiriștiștină, pepeniștiștină, toptiștiștină, tuștiștină. — Aceste asemenea arată, că cu isti și iste și nu cu isce trebuiesc scrise, — de și s'ar păré cuiva, că iste sună dóră isce. — Na insémnă loc, deci repetițiune.

Să vedem sufixele aceste la Finni, poporul din Finland în Rusia sus la nord la mare. — La Finni se află sufixul: *isto* și *istö* și uneori scurtat în: *sto*, *stö*, și insémnă loc pentru mulțime de ceva, p. e. *Kivistö*, teren cu petri multe (româneșce: petriște); *lepistö* loc cu mulți arbori, adecă pădure (la noi codriște.) (Finn-Magyar szótár de dr. Iosif Szinnyei partea gramaticală pag. IX.)

Dar câte și din dicționar. Asse armă, aseisto magazin de armă. Halava salcă, halavisto, sălciste (h și s trec unul în altul hal=sal, ca hagna celt. spumă, suguna.) Harjasto, pėrișce, mult pėr, nemț. Haar, jasto la Finni loc pentru mult pėr. Jalava ulm arborele, ialavisto, ulmiște, pădure de ulmi; (cuvântul finnic e chiar ulm, — u și respective al e iotizat, deci: ial, — m din ulm se schimbă în v, deci alv, ialv, — dar pentru eufoniă a intrat a, alav.) Iylhä aspru, stāncos, iylhistö precur cu multe stānci; ylha din yl-ca și apoi iotizat; oil și ol la celți insémnă stāncă; în Italia Alpes Juliae, alpi stāncosi, — nu dela numele Julia, ci din oil celtic, stāncă. Jyvā finn. sēmēntă, iyvāsto, magazin de sēmēnte de bucate; (i=j=g, iară v=b, de aci: iyv=gab, — gabona la Unguri, bucate, — bucate la noi din bacca lat. bōmbă, deci bombōse, bombate, baccate; — și nu dela *imbucare*, *imbucate*.) Dar la Finni se pune *istö*, *estö* și la concepte abstrase; p. e. elim, organ (el viêtă, ung. élet, im instrument) elimistö organism, adecă multe instrumente pentru viêtă etc.) Järe, iārie, ordine, iāriestö sistemă (ung. rend, rendszer) etc.

Dar ce e mai mult, se află și în formă de superlativ (veđi la început b) cu megistos, ma-iestas.)

Alhaise finn. de din jos, alhaisto cel mai de din jos (ung. alacsony, legalacsonyabb, alh=al(a)c); emusta partea mai de sus, mai de frunte dela ceva; (em-el ung. rădică, innalță.)

Cum pôte să fie, ca noi să avem la cuvinte sufixe asemeni cu Finni, cari locuiesc așa departe de noi? Da, avem, ba încă și altele, — dar nu e locul a vorbi despre altele aci. Dēcă considerăm părerea acelor, cari demonstréză, că Finni cei vechi, — fireșce acei câteva sute de ani înainte de Christos au fost amestecați cu celții (Gallii și alte popóre celtice) atunci trebuie să primim, că barem ceva adevěr zace în acea părere. Dar cum am ajuns noi la aceste? Prin Gallii séu Celții cari s'au scoborit peste Alpi în Italia, — în Gallia cisalpină (G. Padava și transpadava), — și prin aceea, că și înainte de colonizarea noastră în Dacia, — aci a trebuit să fie unele elemente celtice, — și astfel prin doué canale; iară al treile canal a fost latinismul, care primise în sine unele din aceste sufixe, și apoi eu dau multă influință și populațiunii thracice — de dinainte de Christos, asupra populațiunii dacice.

(Va urmă.)

Dr. At. M. Marienescu.

Inaugurarea Societății Academice Române.

— In 1867. —

In nr. trecut incheiarăm raportul nostru special despre sesiunea generală a Academiei Române in anul curent.

Momentul de frunte al sesiunii a fost serbarea jubileului de 25 ani al existenței Academiei. Revinind la punctul acesta, vom începe să publicăm in nr. viitor raportul dlui secretar general D. A. Sturdza, cetit in ședința solemnă jubilară; iar aici inprospețăm in memoria cetitorilor noștri sublimile momente din luna lui august 1867, când membrii »Societății Literare« se ntruniră pentru prima-ora la București, invitați prin un decret al Locotenenței Domnești.

Iată ce aflăm in »Românul« de atunci (13 și 14 aug. n. 1867.)

*

Membrii Societății Literare au intrat ași (12 aug. n.) in capitala României, unde au fost primiți, conform programei, cu cea mai deplină bucurie și frățietate.

Cu toate că ași eră o și lucrătoare, totuș o mulțime de cetățeni, din toate stările societății, s'au intrunit la capetul grădinei dela șosea spre intimpinarea membrilor Societății Literare române. Bătrâni, juni și femei, copii, toți se grăbiau a lua parte la această serbare in adevăr națională și mamele arătau copiilor tot ce se petrecea, spre a ține minte că au luat parte la serbarea țilei, in care — cum a șis primarul Bucureștilor — »pentru întea-ora capitala României vede intrunită in sinul seu intrăga limbă românească; pentru prima-ora se regăsesc alătura toți membrii aceleiași familii, toți frații de acelaș sânge.«

Dl I. Fălcoian, ca președinte al comitetului instituit pentru ceremonia acestei primiri, a ntimpinat pe membrii din deosebitele provincii române, intruniți in sfârșit acum, pentru a pune petrite fundamentale ale marelui edificiu național. Cele din urmă cuvinte ale dlui Fălcoian fură acoperite de strigătele cele mai entusiaste.

Când liniștea fu stabilită, dl Hodoș se exprimă cam in terminii următori: »Ve salutăm cu iubire, frați liberi din România liberă; sântem fericiți d'a ne află in mijlocul vostru, unde cuvântul este liber. E frumoasă libertatea voastră. Nu v'o invidiam inse, ci o dorim și pentru noi. O dorim și lucrăm și o sperăm. Amu avut fericirea a fi chemați ca in unire cu dvostre să stabilim unitatea limbei. Unitatea limbei o avem, fraților; dela Tisa, până la Marea-negră, toți românii au aceeaș limbă, prin urmare n'avem a stabili unitatea limbei, ci numai forma ei, unitatea gramaticii și a dicționarului. Când vom avé acesta unitate in exprimarea cugetării noastre, vom fi și mai uniți in sințeminte și cugete. Libertatea este dreptul tuturor. Românul o cere cu gura, o pretinde in numele dreptului și când i se contestă, o dobândeșce cu mijloce morale séu materiale, după impregiurări. Bine v'am găsit, fraților!»

După dl Hodoș dl Roman luă cuvântul și esprimă fericirea d'a se află in mijlocul fraților sei din capitala României libere. Dl Roman sfârși, mulțumind de buna primire, in terminii cei mai afectuoși și bine simțiți.

Urările prelungite ale musicilor gardei naționale

se prelungiră apoi, până când membrii Societății Literare se depărtară in trăsurile ce le erau destinate.

*

Tot in această și séra s'a dat un banchet mic in sala Ateneului, in onórea membrilor Societății Literare.

La acest banchet, pe lângă membrii Ateneului, a fost de față Em. Sa episcopul de Argeș.

Dl V. A. Urechia a purtat primul toast, pentru buna venire a reprezentanților tuturor provinciilor române; la care a respuns dl Roman, inchinând pentru România liberă.

Em. Sa episcopul a inchinat pentru Domnul României.

*

In 1/13 august a fost deschiderea oficială a Societății, care in lipsa dlui ministru al instrucțiunii publice, indispus, — s'a făcut de către dl Stefan Golescu. (A se vedé și tabloul »Familiei« intitulat »Inaugurarea Societății Academice Române in București 1/13 august 1867«, dat ca premiu abonaților noștri, care se află in casele celor mai multe familii române. Red.)

Dl V. A. Urechia a luat cuvântul după dl ministru. Vorbele dsale simțite, cari vibrau de cugetarea intregii națiuni române, au făcut să trecă in auditor un fior puternic și să se cutremure sala sub aplause.

Dl Cipariu, salutat cu iubire și entusiasm, s'a suit apoi la tribună și mulțumind de buna primire, a definit scopul curat literar al acestei societăți. Dl Cipariu a terminat, făcând apel la înfrățirea tuturor, pentru ca nu cumva desbinările să aducă pedice lucrărilor celor mari ce trebuiesc făcute. Urări unanime.

Pe la sfârșit, dl Ion Brătianu a declarat, in numele Domnitorului, că Măria Sa, care nu lipseșce nici odată dela asemenea manifestări, regretă că impregiurări independente de voința sa l'au oprit astăzi să asiste. Dumineca viitoare inse, când toți membrii Societății vor fi aici, o nouă solemnitate îi va intruni și M. Sa va fi fericit d'a asistă la serbare.

*

Duminecă, la 6/18 august, s'a ținut cea dintâie ședință solemnă, in sala splendid decorată a Ateneului.

Când toți membrii fură presinți și un public ales umplu sala, corul Conservatorului, cu acompaniare de orchestru, intonă imnul național.

După cântarea imnului, dl V. A. Urechia dede citire diferitelor relațiuni despre membrii ce n'au sosit încă și unui mare numer de felicitări și urări adresate Societății din toate părțile româniei. Dede apoi citire și dărei de sémă despre inaugurarea societății.

După acesta dl ministru al instrucțiunii publice, D. Brătianu, luă cuvântul și anunță Societății și publicului, că Domnitorul n'a vinit, pentru că nu s'au intrunit încă toți membrii Societății Literare, și că M. Sa ține mult a vini îndată ce toți membrii vor fi intruniți. Dsa se adresă apoi către membrii Societății și, mulțumindu-le c'au ascultat vocea României și s'au intrunit in capitală, ținu un discurs intrerupt de multe ori de aplause frenetice.

După dl ministru, dl Cipariu se urcă la tribună și făcu istoricul limbei române. Cele mai simpatice și călduróse aplause spuseră dlui Cipariu iubirea și inalta stimă ce simțesc toți pentru dsa.

Dl Heliade-Radulescu defini limba, deosebitele ei alterări, modificări, perfecționări și decadente, din toate punctele de vedere și cu cunoscuta dsale cunoșcință in asta materie.

Ací se făcú o pauşă, în care dl Bălăban, elev al Conservatorului, cântă acompaniat pe pian Cântul lui Bălcescu murind, cuvinte de dl V. Alecsandri, musică de Mizzetti.

Dl Treb. Laurian a luat apoi cuvântul şi a arătat, că dsa a susţinut încă din 1859 necesitatea Societăţii Literare. După aceasta, tratăză şi dsa materia despre care a vorbit dl Heliade şi este aplădat cu căldură.

Em. Sa arhiepiscopul de Buzeu a luat apoi cuvântul şi a demonstrat valoarea unei limbi, şi cum înălţarea sau scăderea unei naţiuni se resimte din gradul de cultură sau decadenţă a limbei ei. Apoi aminteşte, că dl Laurian în discursul său a şis, că biblioteca lui Constantin Cornescu Olteniceanu, care conţinea monumente remarcabile pentru limba şi literatura română, s'a pierdut. »Nu s'a pierdut, domnilor, ea este la mine şi sunt fericit d'a o pute pune la dispoziţia Societăţii Literare.« Aceste din urmă cuvinte fură primite cu cele mai entusiastice şi prelungite aplause.

Solemnităţea se sfârşi prin nemuritoare cântare a lui Andrei Mureşanu: »Deşteptă-te Române!«

După acesta cântare dl Heliade declară şedinţa conferenţei închisă; dsa explicând pentru ce a numit Societatea conferenţă, dice că Măr. Sa Domnitorul Carol I, la prânzul ce a avut bunăvoinţă a oferi membrilor Societăţii în ajun, vorbind despre Societatea Literară, a numit-o Congres, şi ce şic Domnii, devine lege.

Membrii Societăţii şi toţi asistenţii eşiră apoi din sală, în sgomotul celor de pe urmă aplause.

Din alte şiare de pe atunci, mai scótem următoarele informaţiuni:

Societatea Literară se constituí la 8/20 august 1867. După cetirea statutelor provisorii, urmă alegearea provisorie a biuroului, luându-se de principiu etatea. Heliade, ca cel mai bătrân, de 65 ani, fu ales preşedinte; Cipariu, de 63 ani, vicepreşedinte; secretari V. A. Urechia, Maccsim, Roman şi Sbiera.

S'a ales o comisiune care să compună statutele, alta pentru cercetarea tuturor actelor transpuse de minister şi a treia pentru pregătirea unei programe relative la statorirea ortografiei după principiul etimologic moderat prin fonetism, care s'a admis.

În şedinţa din 14/26 aug. s'a cetit proiectul de statute pentru »Societatea academică română« cu trei secţiuni, care apoi s'a şi adoptat.

S'a anunţat un premiu 300 galbeni pentru cea mai bună gramatică etimologică şi 1500 galbeni pentru adunarea materialului la un lecsicon.

Lucrările s'au încheiat la 15/27 septembrie, alegându-se preşedinte Heliade, vicepreşedinte Cipariu şi secretar general Laurian. »După acel act, scrie un şiar din timpul acela, membrii se sărutară cu funcţionarii lor şi mulţumiră din nou Tatălui ceresc, pentru că au ajuns să vedă cu ochii lor implinită dorinţa nutrită de atâţi ani în pepturile lor, pentru înfiinţarea unei Academii ştiinţifice româneşti.«

Proverbe.

Vorba taie adese mai adânc decât sabia.

(Olandez.)

Când e în casă nevastă vrednică, vezi veselie de departe rîdînd prin ferestre.

(Olandez.)

Cu lingura îţi dă să mănânci şi cu cînda ei îţi scóte ochii.

(Românesc.)

La lauda mare, să te duci cu sacul mic.

Serată teatrală-declamatorică în Beins.

-- La 22 iunie. --

»Când te apuci de vre-o trebă, n'o lăşă fără de ispravă«, aşá dice proverbul român. Abună sémă aşá a cugetat şi dl profesor V. Stefanica, pe când cedând rugării tineretului absolvent de gimnasiu, a primit conducerea seratei teatrale-declamatorice, executată a doua şi de Rusali, conform programei publicate în nr. 22 al »Familiei.«

Daţi-mi voie, dle redactor şi gentile cetitoare, să înregistrez pe scurt cele întemplate în séra acesta în Beins, unde am petrecut cu plăcere câteva mominte; dând totodată expresie dorinţei, de a vedé tineretul nostru cât mai des debutând pe terenul frumosului.

S'au declamat atunci patru poesii şi s'au jucat piesele: »Rusaliile« şi »Vlăduţul mamei«, prin a căror punere în scenă dl Stefanica, abună-óră ca Tôder Buimăcilă din Rusalii, ne-a procurat »solenitate«, iar pleiada-i bine alésă ne-a fermecat cu »mastic.« Eram cu toţii într'atăta fermecaţi şi ncatenaţi la debutul briliant, cât uitasem, că stăm în faţă cu diletanţi. O şic acesta fără témă de esorbitare; la ce martori să-mi fie buchetele ce veniau ca un torent, strigările dese de repetiri şi aplausele frenetice din partea unui public, ca şi care abiá că s'a vedut vre-odată în Beins. Apoi eră destul să priveşti feţele voioşe şi însufleţirea generală, ca să fii încântat şi esaltat. Să vedem acum, cine, cum şi 'n ce mod a produs acesta?

Se ridică cortina, iată o copilă în costum pitoresc cu furca în brâu. Cine e? întrebă toţi. Margareta Caşolţan. Şi ca să-i pot în parte apreţia debutul splendid, încep cu cuvintele cu care a sfârşit dēnsa:

„N'auđi astăđi decât forme,
Toţi cer forme şi reforme;
Eu nu cer nimic şi tac,
Dar cer numai să ve plac“

Intr'adevăr ne-a şi plăcut. O copilă în fragedă etate, gentilă, cu o voce de sopran escelentă şi cu nişte mişcări de o natură plăcută şi simpatică. Ce mai drăgălaşă eră desmerdând pe Tôderul ei, vornicul satului!

De odată apar în scenă: Eleftera Porescu şi Florica Antal, auđindu-le acum cântând pe tóte trei dimpreună, a trebuit să recunosc, că nu e musică mai vie şi mai plăcută pe lume ca vocea românului, şi prea nimerit cântă poporul:

„Cétēra-i dógă uscată,
Şede în cui acăţată;
Cétēra-i o dógă rea
Şi mai bună-i gura mea.“

Florica Antal, ca şi Catrina şi în »Vlăduţul mamei« ca Florica, avea un costum elegant, gătit cu mult gust; eleva şcolei din Sibiu, cu vocea-i dulce, face onóre şcolei sibiane; o apariţie atât de răpitoare, că ai sta s'o sorbeşti dintr'o privire, şi-a interpretat rolurile cu o desteritate come il faut.

Eleftera Porescu, eleva şcolei din Braşov, interpretă rolul Savtei şi în »Vlăduţul mamei« al Sevastei; asemenea purtă un costum naţional pitoresc, o tineră simpatică şi elegantă, are farmecul limbajului ce pētrunde la sufletul omului; a jucat cu o serioşitate şi gesturi ce atât de bine se potriveau rolului ce interpretă.

Veturica Papp între piese a declamat »Copila frumoşă« de I. Popfiu cu mult efect. Copila acesta simpatică, precum altă-dată aşá şi acum, a dovedit că posedă un talent în sfera acesta.

Veturia Palade (Borod) a declamat »Sentinela română« de V. Alecsandri. O tineră blândă, gingaşă şi de un curaj caracteristic pentru o etate atât de

fragedă; fiecare cuvânt îl îmbracă într'un ton de o melodie dulce și sonoră.

I. Segescu, interpretatorul lui Galușcus și al Vlăduțului, e foarte nimerit caracterizat prin cuvintele Sevastei: »Fecior ca al meu nu se găsește pe toate drumurile.« A fi cam după olaltă »scărmanat și nescărmanat« asta o poate face numai un tiner ca Segescu, a cărui tărie zace în comic. El e în scenă un »toloșcan« cât voios cât serios, apoi aci curagios aci fricos, precum se cuvine rolului, având un talent netăgăduit în sfera acésta. Ca dovadă despre bărbăția și curagiul ce posedă, amintesc în trecăt, că de și a fost intiminat din afară cu o pétră, totuș a ramas în elementul seu. G. Voda, ca subprefectul Resvratescu, un tiner elegant, cu o voce de bariton plăcut, de parte de a esageră, dovedește o inteligență ce-i face cinste. C. Meseșan, ca Tóder Buimăcilă și în »Vlăduțul mamei« ca »Moș Eftimie«, departe de esorbire și pasivitate, e de o serioșitate, prin a cărei espunere însuflă simpatii ce te incatenază. A. Szabó, ca cuconășul Costică în »Vlăduțul mamei« a făcut pe boierul cu efect demn de un tiner ce se pregătește la cursuri academice. I. Meseșan, atât ca declamant, cât și ca jandarm, și-a interpretat rolul foarte bine, despre ce dovadă făceau aplausele obținute. M. Hașăș și V. Papp întâoșătorii țăranilor: Moș Veveriță și Gheorghe a Saței, ambii și-au interpretat rolul foarte reușit. Erau doi țărani atât de originali în totă privința, ca și cari să tot cerci n'ai mai află; aceștia erau frunțașii, având cu ei încă vreo 5—6 țărani, cari erau bine în »Mai incet domnule, că nu dau Tatarii.«

Mai amintesc, că C. Abrudan, în costum de sclav, a declamat cu mult efect »Despot Voda« de V. Alecsandri. La început lin, apoi tot mai jalnic și mai pătunțetor, până ce în fine declamă atât de puternic, cu foc și durere, încât îți pătrundea inima. Tote cuvintele îi erau îmbrăcate într'o nuanță patetică, de ton atât de sfășietor, par că eră smuls din inima lui.

Eră 11 și un sfert pe când s'a finit teatrul și totuș dela mulți foarte mulți audiai: »că pré repede s'a sfârșit și că ai sta să tot privești și ascuți.«

În consecință, a urmat dansul croit de 55—60 părechi, ceea ce e o raritate mare în Beinș. Îți creșcea sufletul privindu-i dansând Ardeleana tot atâți:

„Românași toți pui de lei,
Pogoriți din nēm de ștei.“

Nu pot să sfârșesc ca să nu ție: laudă și onóre diletanților, mulțămită și recunoșcință profesorului Ștefanică, care n'a hesitat de loc a dovedi, că distanța ce ne desparte de popórele culte astăzi și în respectul acesta nu e mai mult un mur, ci e un mic pirlaz. Te-ai pus, dle Ștefanică, în fruntea acelei mici pleiade, care stă din acei elevi, cari ađi fac onóre institutului, al cărui ție zelos ești și dta, și cu concurența gingașelor dșóre ai reușit în mod splendid a da espresie talentului, ce posedă românașul verde în sufletul seu, talentului: poesiei, frumosului și inteligenței. Faci bine, că stând pe pedestalul superior al culturii adevărate și al inteligenței caracteristice privești cu nepăsare la svércolirile unor »vércolaci« cari ar voi să dispună și în dominiul progresului cultural și artistic.

Poliphilus.

B o n b ó n e .

Domnul : Știi ferbe ?

Dșóra : Da.

Domnul : A tăgăși odăile ?

Dșóra : Da.

Domnul : A cöse ?

Dșóra : Da.

Domnul : Vrei să fii nevêsta mea ?

Dșóra : Dar dta ai trebuință de servitóre și nu de soție.

*

După examen.

Părintele : Ce rușine ! Ești al 27-le în classă ?

Fiul : Puteam să fiu și mai înderēt, decă eram mai mulți în classă.

*

Dna Flușturescu vorbind de vârsta sa, susține a unui vechiu curtesan al seu că n'are decăt 40 de ani.

— Aș fi foarte nepoliticos, dómna, decă nu te-aș crede, ție curtesanul. Sânt mai mult de ęce ani decând dta îmi spui acelaș lucru.

Micul recrut.

— Veți ilustraținea de pe pagina 281. —

Marea Britanie prin poziția sa insulară e una din țerile cele mai fericite. Ea se bucură de toate folósele ce-i aduce aparținerea sa la Europa, fără ca să fie silită a suportă acele greutăți cu cari sânt împovărate celelalte state europene. Pe când celelalte state ale continentului mai că se cutropesc sub sarcina ținerii armatelor mari, Anglia, de și are o mulțime de colonii mari, abia ține soldați, iar industria și comerțul ei se respândește în lumea totă, ceea ce a îmbogățit naținea engleză.

Organismul militar englez a ramas dar mult inna poia altor state. În ale resboiului Anglia stă ș-acuma acolo, unde s'a aflat la începutul secolului, pe timpul resboielor cu Napoleon. Numai acuma s'au aredicat voci, care cer reorganizarea armatei; inse guvernul și corpul legiuitor se feresc de ori ce schimbare, ție cënd că nu se simte trebuința. Armata dar în Anglia nu are rolul mare dela noi, cu toate că uniforma strălucită și acolo are efect asupra mulțimii.

E fericit și băiatul, pe care-l infăoșeză ilustraținea noastră și care pășește la comanda dlui sergent, căci, de, și 'n Anglia e frumos a fi soldat !

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Studiu asupra lui Andrei Mureșianu. La Budapeșta a apărut în limba maghiară o broșurică intitulată : »Mureșianu András. Tanulmány az erdélyi román irodalom köréből, írta Branișce Valér.« (Andrei Mureșianu, studiu din sfera literaturii române ardelenesci, de Valer Branișce.) Lucrarea de față e o tesă de doctorat și are de scop a presentă activitatea literară a lui Andrei Mureșianu înainte publicului maghiar. Autorul face multe aprețieri interesante, la care vom revini și concludă : că în literatura română au fost doue direcțiuni paralele : cea ardelenescă reprezentată prin Andrei Mureșianu și cea din România care a ajuns la culme prin Alecsandri. Prin contopirea norocóșă a acestor doue curente deosebite a ajuns Eminescu cel mai mare poet național al poporului român.

O nouă crestomatie română. În curënd va apăre în editura F. A. Brockman din Lipsca o »Crestomatie română« în doue tomuri. Opul acesta va cuprinde timpul dela 1550—1830 și în bucăți scóse din 200 opere din literatura română și din vr'o 100 de documente, manuscrise, în mare parte încă nepublicate și necunoscute, va infățișă o istorie a culturii, literaturii

și a limbii române. Dialectele limbii române, adică felul graiului Românilor din România, din Macedonia și din Istria deasemenea vor fi considerate, iară literatura populară română din toate provinciile va fi reprezentată prin teaturi numeroase. În o introducere scrisă în limba germană și francesă se va face și istoria critică a literaturii române.

✗ **Tabloul vitejiei române.** Peste câteva zile va fi expus, în sala de sus a Ateneului din București, tabloul reprezentând lupta trupelor române în ziua de 27 august 1877, executat de cunoscutul pictor din Londra, Ioan Schönberg. Dl Schönberg a fost corespondent artistic al ziarului »Illustrated London News» și »Illustration», în campania dela 1877.

✗ **Un monument la Ploești.** La Ploești s'a luat inițiativa d'a ridica un monument în memoria vânătorilor din Ploești, cari au murit la Plevna. În acest scop s'a ales un comitet, care să conducă toate lucrările. Acest comitet este pe cale a contracta cu artistul-sculptor Valbudea, care a și prezentat două schițe: o colônă și un grup de doi vânători.

✗ **Diar nou.** »Tribuna» află, că la Budapesta se plănușește înființarea unui nou diar românesc guvernamental, sub conducerea dlui Alexics, atât de cunoscut publicului român de prin diarele ungurești.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

✗ **Șoiri teatrale și musicale.** Dna Darclée a cântat cu mare succes în săptămâna trecută la București, în concertul dat în folosul Societății presei. ✗ **Teatrul din Iași,** care până acuma a căpătat o subvențiune numai de 20,000 lei, după cum se știe, va căpăta 40,000.

✗ **Trupa română în Viena** a mai dat duminică trecută o reprezentare. Cu asta ocaziune s'au jucat piesele »Fântâna Blandusiei» de V. Alecsandri și »Schinteia» comedie francesă într'un act. În această din urmă au jucat și dl Sonenthal și dna Wolter, în limba germană și dna Romanescu în românește. Cu această debutul vienez s'a încheiat. Eră mult mai potrivit ca trupa aceasta să fi dat reprezentațiuni în Ardeal și în Ungaria, unde ar fi fost spriginită cu mai multă căldură.

✗ **Reuniunea română de cântări din Brașov** a arangiat acolo luni în 10/22 l. c. o convenire colegială cu acest program: 1, Hauptmann: »La mine vino draga mea», și »Când vreau o părechă», coruri micste; 2, Fr. Liszt: »Parafraza» din Rigoletto pentru pian, esec. de dșora H. Zănescu; 3, H. Huber: »Trei copile» și »În pădure» coruri micste; 4, L. Gozlan: »Visul» și T. Georgescu: »Dorul», cântece executate de dșora O. Popovici; 5, N. Popovici: »Hora isvorului», cor micst cu acomp. de pian.

✗ **Reprezentare teatrală în Cacova.** Corul vocal al plugarilor din Cacova de lângă Oravița a dat la Rusalii o reprezentare teatrală, jucându-se pentru a doua oară piesa »Rusaliele» de V. Alecsandri. Ca totdeauna, astfel și de astădată, corul condus de zelosul învățător dl Trăian Lința, a fost vrednic de aplauzele nesfârșite ale publicului ascultător; iar bravul conducător merită lauda cea mai sinceră. Dintre coriști au excelat corista Florea Minda și coriștii I. Cioloca, I. Ciorogariu și I. Nedelcu. După reprezentația teatrală începî jocul și ținî până târziu.

BISERICĂ ȘI ȘCOLĂ.

✗ **Șoiri bisericose și școlare.** Maj. Sa monarcul a dăruit din caseta sa privată comunităților biseri-

cești gr. c. din Alțina și Frâna, pentru repararea bisericii, câte 100 fl. ✗ **Em. Sa dr. Silvetru Morariu Andreievici,** arhiepiscopul Bucovinei și al Dalmației, a dăruit Societății »România Jună» din Viena suma de 25 fl. ✗ **Dl dr. Izidor cav. de Onciul,** profesor la facultatea teologică a universității din Cernăuți, a fost ales decan al acelei facultăți. ✗ **Dl dr. Pușcariu,** profesor la facultatea de științe din Iași, a dăruit acelei facultăți o forțe frumoasă colecțiune de gândaci, consistând din peste două mii de exemplare. ✗ **Dl Alesandru br. Hurmuzachi** a fost promovat la universitatea din Cernăuți la gradul de doctor în științele juridice. ✗ **Dl Remus Ramonțai** a fost promovat la universitatea din Cluș la gradul de magistru în farmacie.

✗ **Darul nou al episcopului Pavel.** Esc. Sa dl episcop Mihail Pavel, în ședința de joi a consistoriului diecesan, a pus la dispoziția aceluia 6000 fl. spre a se împărți între 60 de preoți mai slab dotați din diecesa Orășii-mari, în sume de câte 100 fl. Cu această sumă vrednicul arhieru începe a cincea sută de mii a dăruirilor sale. Faptul ănsuș vorbește mai frumos decât ori ce Demosthene. La mulți ani!

✗ **Adunare preoțească.** La Năsăud în 12 l. c. s'a ținut adunarea preoțească gr. c. din vicariatul Năsăudului, asistând și delegatul consistorial din Gherla, dl profesor de teologie și asesor consistorial Ioan Pop. Acesta ceti o disertație despre conferințele preoțești. Apoi urmă o discuțiune asupra promovării cauzei școlare gr. c., cu care ocaziune esmisul consistorial făcî istoricul fondurilor școlare năsăudene sătești și desfășurâ vederile ordinariatului asupra administrării acelor fonduri. Conferența luă act cu mulțumire de ingrijirile episcopului diecesan și alese o comisiune în persoanele dlor dr. Ioan Pop, Gerasim Domide și P. Vertic, care să facă propunere în conferența viitoare pentru asigurarea acelor fonduri. În urmă se discută cauza concubinatarilor.

✗ **Esamene școlare.** În gimnasiul din Blaș esamenele verbale de maturitate s'au ținut în 12 și 13 l. c. sub presiul prodirectorului Henric Finali, fiind de față ca comisar ministerial directorul gimnasiului de stat din Sibiu Ignățiu Veres, iar ca comisar arhiepiscopesc canonicul Gavril Pop. Din cei 31 cari au făcut esamenul scripturistic, 3 s'au retras; din cei 28, șapte au fost respinși pe 2 luni, ceilalți au fost judecați maturi. ✗ **La Brașov** esamenele cu elevele din internatul Reuniunii femeilor române de acolo va începe adi sâmbătă la 15/27 iulie.

✗ **Adunări învățătoresc.** La Cetatea-de-baltă reuniunea învățătorilor români gr. or. din districtul Sighișorii se va intruni în adunare generală la 20, 21 și 22 iulie v., sub presiul adm. prot. I. Moldovan, secretar G. Iacob. Atară de celelalte agende, învățătorii I. Florea, N. Șoldea, I. Muntean vor ține prelegeri teoretice-practice. ✗ **La Lipova** în 25 și 26 iunie n. s'a ținut adunarea generală a reuniunii învățătorilor români gr. or. din protopresbiteratul Lipovei.

C E E N O U ?

✗ **Hymen.** Dl Vasile Vaida, absolvent de teologie al diecesei de Gherla, s'a logodit cu dșora Ana Maior, fiica dlui Leon Maior din Chiliașin Selagiu. ✗ **Dl Alesandru Ciugudeanu** la 21 l. c. s'a cununat cu dșora Cornelia Puticiu, fiica dlui Dariu Puticiu, învățător în Lipova. ✗ **Dl I. Băboian,** tipograf la Sinaia, la 11/23 l. c. s'a cununat cu dna Sultana Gologan în biserica vechiă din Satu-lung (Săcele.) ✗ **Dl Gr. G. Skiler,** fiul dlui Dinca Skiler, cunoscutul deputat țeran din Camera României, s'a logodit în Seliște cu

dșora Ana Roman, fiica dlui Dimitrie Roman, comerciant și proprietar acolo. — *Dl dr. Alexandru L. Hosszu*, avocat în Deva, la 22 l. c. s'a logodit în Arad cu dșora Aurelia Petco, fiica dlui dr. Lazar Petco avocat în Arad. — *Dl Iosif Oncioiu*, funcționar de bancă la filiala »Albina« în Brașov și locotenent în reversă, s'a incredințat cu dșora Maria Lisai în Sibiu.

Șoiri personale. *Maj. Sa monarcul* în duminică trecută s'a dus la Cinci-biserici, unde a asistat la sfințirea bisericii catedrale, care s'a renovat; de acolo s'a dus la Fiume, unde a vizitat portul. — *Dl M. Andronic*, adjunct de forierie și consilier comunal în Cernăuți, a primit dela juriul esposiției agricole din Viena medalia de bronz pentru charta unei părți a pădurilor din Bucovina. — *Doctorii Asaki și Leonte* vor fi trimiși de guvernul României spre a reprezenta țera și facultatea de medicină la congresul de chirurgie care se va ține la Paris. — *Dl C. Iliescu*, ofițer de artilerie din garnisona Buzău, a inventat o nouă pușcă cu repetiție, care se poate întrebuițina escelent ca armă de război. — *Dl Stefan Bachnea*, sergent în reg. 13 de infanterie la honveți, a fost distins de cătră Maj. Sa cu crucea de argint pentru merite cu coronă.

Academia Română. Vineri la 7/19 l. c. Academia Română a ținut ședință publică în noul seu local, din Calea Victoriei. *Dl Gr. G. Tocilescu* a vorbit despre istoria vechilor orașe grecești Callatis (Mangalia) și Istropolis din Dobrogea.

Soandal la Beins. Tocmai la încheierea foii noastre primim din Beins informațiunea, că cu ocaziunea reprezentației teatrale dată de diletanții români, despre care publicăm în nr. acesta un raport, din afară s'au aruncat în localul reprezentației patru petri mari. Trei din aceste au căzut pe scenă, una între dame. Un diletant, *dl I. Segescu* a fost rănit la mână; iar dșora *Margareta Casolțan* a fost izbită la picior. Doue lampe s'au spart și petroleul vărsat afară mai că a aprins totă scena. Petrile au fost atât de mari, încât ar fi putut produce morțe. O dșora a leșinat. Făptuitorul a fost prins numai decăt.

× **Decadența limbii române în Bucovina** devine tot mai mare. Fiecare numer al »Gazetei Bucoviei« ne dă în privința acésta informațiuni înspăimântătoare. Astfel cetim în nr. cel mai nou, că de și sunt legi, care garantează respectarea limbii în afacerile publice, la judecătoria, în administrație și în școlă; cu toate aceste nimeni nu presentă fie la judecătoria, fie la autoritățile publice vr'o scrisore în limba română; nimeni nu pretinde ca protocoalele să se ducă în acésta limbă și nimeni nu insistă ca să primescă dela autorități o sentență seu hotărîre scrisă în limba română. Și acest reu, țice țiarul numit, își are isvorul seu în familie. Educația noastră e cu deseversire greșită. În familiile române inteligente nu se cultivăză aproape de loc limba română. Și de ce să se mai și vorbească acésta limbă? O vorbesc ei țerani dela țera. În salone? Ací nu e chic să se vorbească românește. Și decăt cucóna seu cuconița nu a avut privilegiu să învețe englezește seu franțuzește, trebuie să vorbească nemțește, căci altcum ar trece de incultă și reu crescută. Pentru copii trebuie de cu bună vreme angajați crescători și crescătoare străine, căci, veđi dómne, la din contră au să devină mari, fără ca să cunoscă limbele »moderne.« Să așteptăm noi, ca străinii să ne respecteze limba, când noi ășșine nu ni-o șșim respectă? »

Societatea „Concordia“ din Cernăuți. În adunarea generală din 19 l. c. a societății politice române »Concordia« din Cernăuți s'a ales președinte: *dl dr. Iancu cavalier de Zotta*, vicepreședinte *dl Modest cavalier de Grigorcea*, secretar *dl Vasilie Morariu*,

în comitet: *domnii Grigorie Halip profesor la școlă agronomică, Vasilie Calancea preot, și Dionisiu Voronca oficial telegrafic.*

Petreceri de veră. *Inteligența română din Teiuș* și giur va arangia la 28 l. c. petrecere de veră acolo, în folosul unei biblioteci populare. — *La Samislașu*, în comitatul Sătmar, tinerimea română din acele părți va arangia la 2 august o petrecere de veră, precedată de un concert declamatoric-musical.

Șoiri scurte. *Reconstruirea podului Traian la Turnu-Severin.* *Dl George Băicoian* publică în »Voința Națională« un articol, prin care pledăză pentru reconstruirea podului Traian la Turnu-Severin. Prin acesta România s'ar puté legá cu mult mai aproape de Italia, ceea ce din punct de vedere comercial ar fi foarte important. — *Numerul ovezilor în Budapeșta*, după datele statistice din urmă, se urcă la 102,377; numai în Varșovia sunt mai mulți, pe când în Francia se află numai 49,499, iar în Anglia 46,000. — *Intre Brașov și Zernești* calea ferată s'a deschis în săptămâna trecută. — *Teatru maghiar în București!* Directorul unei trupe teatrale ungurești, *Coloman Egry*, va da în curénd la București un șir de reprezentații de opere în limba maghiară; primarul i-a și dat concesiunea cerută. — *La Battonya*, în comitatul Cenadului, luni lucrătorii (mai cu sémă maghiari) au făcut revoltă agrară în contra autorității; gendarmii și ostașii au restabilit ordinea, impușcând patru ómeni și rânind pe mai mulți. — *Secuții aduși la Cluș* să lucreze la calea ferată nu au fost mulțumiți, ci s'au dus toți în România. — *Serbi din Toronto* au început să emigreze în Serbia.

Neorológe. *Ioan Rațiu*, protopresbiter gr. or. în Hațeg, a încetat din viață la 10/22 l. c. în etate de 65 ani. Reposatul bărbat bine cunoscut pe terenul instrucțiunii publice a redactat pe la 1859 și »Telegraful Român.« Il gelesc: soția *Teresia Rațiu*, fiica *Lucreția* măritată *Acs*, fiul *Dominic*, fratele și surorile *Dominic Rațiu*, *Elena Tordășan*, *Raveca Popescu*, *Ana Patia* și alți consăngeni. — *Ifron Stroia*, locotenent c. și r. în pensiune, a încetat țin viață la Veștem, în 18 l. c., în etate de 80 ani. — *I. Micu Clain*, paroc gr. c. în Sad, a murit la 9 l. c. în etate de 78 ani. — *Romulus Avramuț*, fiul dlui *Petru Avramuț* învățător gr. or. în Toracul-mare, a încetat din viață la 9 iunie n., în etate de 14 ani. — *Radu Marcovici*, paroc gr. or. în Idiciu, a reposat la 19 l. c. în etate de 62 ani. — *Mihai Varșandan*, învățător român gr. or. în Roșia, a murit la 31 maiu, în etate de 25 ani. — *Dumitru Procopovici*, presbiter emeritat și consilier consistorial în Cernăuți, a reposat acolo în săptămâna trecută.

OGLINDA LUMEI.

Șoiri străine. *Bismarck* se ocupă acuma cu multă stăruință de scrierea memoriilor sale. — *Impératul Germaniei* a trimis reginei Angliei o scrisore prin care blamează pe prințul de Wales, pentru partea sa în scandalul cu jocul de cărți. — *Porța* a autorizat să se facă serviciul bisericesc în bisericile române din Macedonia în limba română; acésta s'a comunicat atât guvernului român, cât și patriarcului din Constantinopole. — *Studentii universitari serbi* au hotărît să mérégă la începutul lui iulie în București; studenții români le pregătesc o frumoasă primire. — *Dl Toma Ionescu* din România a fost admis cel dinteu la concursul pentru profesorat la facultatea de medicină din Paris; dsa este cel dinteu român, care obține acésta distincțiune.

Turnul Eiffel se olătină. Se clătină într'adevăr! Tot Parisul șșie asta. Uriașul de 300 de metri înăl-

ține a cărui soliditate părea indiscutabilă, a început să se clătine. Intrebarea, cât de mari sunt oscilațiunile turnului, ocupă, cum ne scrie corespondentul nostru din Paris, toate spiritele și părerile sunt variate. După unii, oscilațiunile turnului, când bate vântul, sânt de 2 metri; după alții de 3 metri chiar. Maiorul Deforges dela diviziunea geodezică a ministerului de resboiu a măsurat aceste oscilațiuni cu ajutorul unui aparat ingenios. El a constatat, că oscilațiunile nu sânt nici de cum așa de mari cum s'a creșut. Turnul Eiffel nu se plecă sub acțiunea vântului decât cu 2 centimetri, cel mult cu un decimetru. Acesta e o mare consolatare. Ar fi fost pre umilitor pentru Parisiani, decât monumentul cel mai inalt al arhitecturii franceze s'ar plecă la fiecare suflare a vântului.

Espulsarea ovreilor din Rusia urmăzează cu mai mare inverșunare, mai cu sémă de când ministrul de finance a hotărât să nu mai facă imprumul știut și pentru care ar fi avut nevoie de concursul ovreilor din Londra și Berlin. Deunădi a apărut o ordonanță a procurorului superior al sinodului in care se dice lămurit, că ovreii au s'alégă una din doue, ori să se facă creștini, ori să plece. In părțile de sud, unde tot comerțul de grâne e in mâna ovreilor, unde urmașii lui Moisi au afaceri adânc înrădăcinate, pe care nu le pot părăsi, au trecut la creștinism o mulțime din ei. Din Polonia rusescă inse toți preferă să plece in America, decât să se lapede de lege. Intr'una din nopțile trecute un bancher din Varșovia a fost ridicat nóptea, cu intréga familie, și dat peste graniță in Germania. De aci germanii l'au respins înderēt; rușii l'au espulsat pe alt punct, de unde a ajuns iar in mâna rușilor cari se dice, că l'ar fi bătut până l'au ucis.

Invasie de vulturi. Din Belgorod (Rusia) se anunța: Peste orașul nostru a trecut, deunădi, un stol enorm de vulturi. Ei veniau din spre Sud-Vest și se indreptau spre Nord-Est. Se dice că erau vulturi siberiani cari se intorceau din Egipt unde ernaseră. In apropiere de satul Krasna, vulturii se năpustiră peste o turmă de oi. Ciobanul și mai mulți țărani cari lucrau pe câmp, se speriară așa de mult la vederea uriașelor paseri, încât fugiră in sat. Turma compusă din peste 200 de oi fu nimicită cu totul. Intr'o pădure apropiată de Krasna, vulturii omoriră o mulțime de paseri, după cum se putea judecă din numeroșele pene ce se găsiră acolo. Când trecură peste Belgorod, vulturii intunecară sórele in timp de doue minute, atât de numeroși erau. Ei sburau in direcția guvernamentului Voronej.

PENTRU DÓMNE TINERE.

O friptură escoelentă de vacă se face in chipul următor: Luați un mușchiu slab, tăiat felii. Puneți-l intr'o tavă, incongiurată de toate părțile cu jaratic, după ce in vas ați pus o bucată de slănină, o cépă, morcovi, piper și sare. Lăsați să se còcă acoperită.

Sărmăluțe. Un gastronom recomandă ca mâncare foarte bună niște »bouletts» (sărmăluțe), făcute din carne de găină, tocată cu orez și cu obicinuitele ingrediente, învelite, in loc de frunză de viță séu de varză, cu piele de găină fértă. Sarmalele, in loc să se fiérbă, se prăjesc intr'o cantitate mare de unt prós-pét. Ciudată mâncare!

Beefstea numesc englezii un bulion care e foarte bun pentru bolnavii slăbiți cu totul prin privații îndelungate séu prin bóle grave. Acest bulion se face in chipul următor: Luați o jumătate chilogram de

carne de vacă din care scóteți tótă grăsimea și fără de óse. Tocați-o fin de tot; adăogați 600 gr. de apă rece; încălđiți totul. După țece minute de clocot tare, strecurați, storcând, printr'o pânză désă. Sărați bulionul astfel obținut.

Petele de unt de lemn. Mijloc simplu pentru a face să dispară petele de unt-de-lem de pe un parchet: Frecați cu o cârpă muiată in petrol, apoi spēlați locul după ce petrolul s'a evaporat. Apoi, puteți cerui.

SFATURI HIGIENICE.

Contra reumatismului. Un doctor danemarchez recomandă un leac bun in contra reumatismului, pe următorul: Luați mēduvă de cal, dela »tibia» și frecati-ve pe partea unde simțiți durerile.

Nu ve spēlați pe obraz cu apă prea rece séu prea fierbinte, căci, pe de o parte ve alterați pielea, iar pe de alta, séu sūnteți espuși la nevralgii faciale, séu puteți avé congestii cerebrale. De asemenea feriti-ve de a ve spēla cu apă rece, când sūnteți asudați; mai inainte de a ve spēla, ștergeți-ve bine fața cu un servet aspru.

Palpitațiile brusce de inimă sūnt foarte periculoșe. Se recomandă, in asemenea casuri, chiar inainte de venirea medicului, administrarea unei doze bune de bromură de postasiu. Doue grame, luate la interval de câte o oră, produc cel mai bun efect.

Vindecarea migrenei. Migrena se numeșce durerea numai a unei părți a capului. Pentru vindecare se recomandă odihna, tăcerea, și starea in semiobscuritate. Dēcă migrena e insoțită de vėrsături, trebuie să ve culcați și să observați un repaos absolut. In câteva zile, bóla trece dela sine.

ȘARADĂ.

De Șofia Niger.

Tot cuvântul e legumă,
Place multora, nu glumă;
In bucate mai ales,
Ca și sarea intră des.
Prima slovă dēcă-i tai,
Ce remâne, — ai vré să ai,
N'ai decât . . . să sai pe ea
Și . . . să fugi cât îi pute.

Terminul deslegării e 15 iulie. Ca totdeuna și de astădată se va sorti o carte intre deslegători.

*

Deslegarea șaradei din nr. 5.

Re—chin—chin

Deslegare bună primirăm dela dómnele și domnișórele Amalia Popescu, Iosefina Crișan, Victoria Suci, Eufrosina Popescu.

Premiul a fost dobândit de dșóra Eufrosina Popescu.

Călindarul săptămănei.

ziua sépt.	Călindarul vechiu	Calind. nou	Sórele
Dumin. tuturor santilor	Ev. dela Mateiu 19, gl. 8, a inv.	res.	ap.
Duminea	16 Sant. Tihon	28 Iosua	4 5 8 1
Luni	17 Mart. Emanuil	29 † Petru si Pav.	4 5 8 0
Marti	18 Mart. Leontie	30 Teodosi	4 6 8 0
Mercuri	19 Ap. Iuda frat. Dlui	1 Iuliu Teobald	4 7 8 0
Joi	20 Prof. Metodi	2 Cerc. Mariei	4 7 8 0
Vineri	21 Mart. Iulian	3 Corneli	4 7 8 0
Sămbătă	22 Mart. Eusebi	4 Uldaric	4 8 7 5 9

Proprietar, redactor respunđător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Iosif Lang in Oradea-mare.